

فيقهي ئاسان: په رتووكي نوښت: دهروازهي دووهم: بانگ وقامت
الفقه الميسر: كتاب الصلاة: الباب الثاني: الأذان والإقامة
< كوردی - كردي - kurdish >

دهسته بژيريك له زانايان

نخبة من العلماء

وهرگيړاني: حاجي نوميده عومه ر چروستاني
پيداچونه وهی: پشتيوان سايبير عه زيز

ترجمة: أوميد عمر علي الجروستاني
مراجعة: پشتيوان صابر عزيز

بانگ وقامت

سوپاس وستایش بۆ خوای گهوره ومیهره بان وه درود وصهلات وسهلام بۆ سهر موحه ممهدی کوری عه بدوللا و ئال وبهیت و یار ویاوهر و شوینکه وتوانی ههتا ههتایه .

به پریزان و خوشه ویستان له چوار چیوهی بابه تهکانی نویژ، دیننه خزمهت ئیوهی بهریز، ئهمجاره به یارمهتی خوای گهوره له بارهی بانگ وقامهته وه پینچ بابه تتان بۆ باس دهکهین، بابهتی یهکه م : پیناسهی بانگ وقامهت و حوکمه کهیان، بابهتی دوهه م : مهرجهکانی دروستی بانگ وقامهت، بابهتی سیهه م : چه ند ئاکاریکی جوانی بانگدهر، بابهتی چواره م : چۆنیهتی بانگدان وقامهت کردن، بابهتی پینجه م : ئهو کهسهی که گوئیستی بانگ ده بیئت چی ده لئیت، وچی نزایهک ده کات له پاش تهواو بوونی بانگه که .

بابهتی یهکه م : پیناسهی بانگ وقامهت و حوکمه کهیان:

1- پیناسهی بانگ وقامهت :

بانگ (الأذان) له زمانه وانیدا : به مانای راگه یاندن دیت، وهک خوای گهوره فهرموویهتی : ﴿وَأَذَانٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾⁽¹⁾، واتا : ئهمه راگه یاندنی که له لایهن خواو پیغه مبه ره کهیه وه .

له شه رعیشدا : به واتای راگه یاندنی کاتی نویژ دیت به چه ند ذیکریکی تاییهت .

قامهت (الإقامة) : له زمانه وانیدا : چاوگی فهرمانی (أقام = ههستانه وه) یه که به واتای ههستانی کهسیکی دانیشتنوو هاتوو .

له شه رعیشدا : به مانای راگه یاندنی ههستانه بۆ نویژ دیت به چه ند ذیکریکی تاییهت که له سوننه تدا هاتوو .

2- حوکمی بانگ وقامهت : بانگ وقامهت بۆ ههر پینچ نویژه که دوو کاری مهشروعن بۆ پیاوان نهک

ئافره تان، زانایان ووتویانه فه رزی کفایهیه، ئه گهر کهسانیک پیی ههستان به شیوهیهک

(1) سورتهی البقرة : ئایهتی : 43 .

كفایه‌تی ده‌کرد بۆ هه‌مووان ئه‌وا گوناھی ئه‌نجام نه‌دانی له‌سه‌ر ته‌واوی موسلمانانی ئه‌و ناوچه‌یه‌ ناھێڵی، چونكه بانگ وقامهت یه‌كێكن له‌ دروشمه‌ دیاره‌كانی ئیسلام، بۆیه دروست نیه به‌هیچ شێوه‌یه‌ك له‌كار بخرین و ئه‌نجام نه‌درین .

بابه‌تی دوهم : مه‌رجه‌كانی دروستی بانگ وقامهت :

بانگ وقامهت چه‌ند مه‌رجی‌کیان هه‌یه تاوه‌كو راست و دروست بی‌ت : -

1- ئیسلام و موسلمانیه‌تی : بۆیه نابیت بی‌اوهر بانگ وقامهت ئه‌نجام بدات .
2- ژیری : ده‌بی‌ت ئه‌و كه‌سه‌ی بانگ ده‌دات و قامهت ده‌كات كه‌سی‌کی ژیر بی‌ت، بۆیه دروست نیه شیت و سه‌رخۆش و منالی غه‌یره مومه‌یه‌ز بانگ بدن وقامهت بکه‌ن، وه‌ك ته‌واوی په‌رسته‌نه‌كانی تر .

3- نیرینه‌ی : ده‌بی‌ت ئه‌و كه‌سه‌ی كه‌ بانگ ده‌دات و قامهت ده‌كات نیرینه‌ بی‌ت، بۆیه دروست نیه ئافره‌ت بانگ بدات و قامهت بکات، ئه‌ویش له‌به‌ر ئه‌وه‌ی خراپه‌ی لی ده‌كه‌وێته‌وه، هه‌روه‌ها نابیت نیرموکیش ئه‌نجامیان بدات، چونکه دنیای نین له‌وه‌ی نیرموک نیر بی‌ت .

4- ده‌بی‌ت بانگدان له‌کاتی هاتنی نوێز بی‌ت، بۆیه دروست نیه پیش هاتنی کاتی نوێز بانگ بدریت، جگه له بانگی یه‌که‌می به‌یانی و هه‌ینی نه‌بی‌ت که دروسته، وه ده‌بی‌ت قامهت کردن کاتی بکری‌ت و ویستی ئه‌نجامدانی نوێز بکری‌ت .

5- ده‌بی‌ت بانگدان وقامهت کردن به‌وشیوه‌یه‌ی له سونه‌تدا هاتوووه ئه‌نجام بدرین، که به‌شیوه‌یه‌کی جوان ریکخراوه و یه‌ك له‌دوای یه‌ك ده‌سته‌واژه‌کانیان دارپێژراوه، دواتر به‌ دریزی چۆنیه‌تیه‌که‌یان روون ده‌که‌ینه‌وه به‌یارمه‌تی خۆی گه‌وره .

6- ده‌بی‌ت بانگدان وقامهت کردن به‌ زمانی عه‌ره‌بی بی‌ت، وه به‌و ده‌سته‌واژه‌انه بی‌ت که له سونه‌تدا باسکراون .

بابه‌تی سێهه‌م : چه‌ند ناکاریکی جوانی بانگده‌ر :

1- ده‌بی‌ت بانگده‌ر كه‌سی‌کی دادوه‌ری ده‌ست وده‌م پاك بی‌ت، چونکه بانگده‌ر متمانه‌ پیکراوه وخه‌لکی بۆکار باری نوێز و رۆژووویان گووییست و چاوه‌روانی ئه‌ون که ئاگاداریان بکاته‌وه، بۆیه

نابیت به بانگدانه که ی خه لکی بخه له تینیت ئه گهر هاتوو ره وشت و ئاکاری له ئاست متمانه ی خه لیکدا نه بوون .

2- ده بیت بانگدهر که سیکی بالعی ژیر بیت، بویه دروست نیه شیت و منالی نا مومه یه ز بانگ بدهن، به لام دروسته ئه گهر مومه یه ز بوو بانگ بدات .

3- ده بیت شاره زای هاتنی کاتی نویره کان بیت، تاوه کو له کاتی دیاری کراوی خویدا بانگ بدات و خه لکی ئاگادار بکاته وه لییان، چونکه ئه گهر وا نه بیت خه لکی تووشی هه له و دلهر اوکی ده کات له کاتی نویره کاندای .

4- ده بیت بانگدهر دهنگیکی روون و بهرز و بههیزی هه بیت، تاوه کو هه موو خه لکی گو بیان لی بیت، ئه م حوکه ئه گهر بو کاتی خو بو بیت، ئه وا له م سهرده مه ی خو ماندا به بوونی بلندگوکان ئه و ئه رکی دهنگ بهرز کردنه وه له ئه ستوی بانگدهر هکان که وتوو، بویه له م ساته وهخته ی ئیستادا هینده دهنگخوشی بانگدهر هکان مه رجن هینده بهرزی دهه نگیان مه رج نین، چونکه دهنگخوشی بانگدهر کاریگه ری نه رینی (ایجابی) هه یه له سه ر دل ودهروونی نویره خو بیان .

5- ده بیت باکو خاوین بیت له ههردوو بی نویره گهوره و بچووک (دهست نویره هه بیت، و له شیشی گران نه بیت) .

6- ده بیت بانگدهر له کاتی بانگداندا به پیوه بهره و قیبله بوه ستیت .

7- ههردوو په نهجه ی شایه تومانی دهستی راست وچه پی بخاته نیو گو بیه کانیه وه، وه له کاتی ووتنی (حی علی الصلاة) به لای راستا رووخساری بجولینیت، وه له کاتی ووتنی (حی علی الفلاح) رووخساری به لای چهپدا بسورینیت .

8- له کاتی بانگداندا په له په ل نه کات و له سه ر خو بیت، به لام له کاتی قامهت کردندا خیرا بکات، چونکه ده بیت بانگ و قامهت جیاوزییان هه بیت .

بابه تی چواره م : چۆنیه تی بانگدان و قامهت کردن :

بانگدان و قامهت کردن چهند شیوازیکیان ههیه وهک له سوننه تی سه حیحدا هاتووه : له و
فهرموودانهش که باس لهم بابته ده کهن :

{ عن أبي محذورة أن نبي الله صلى الله عليه وسلم علمه الأذان بنفسه : الله أكبر الله أكبر ، الله أكبر الله أكبر ، الله أكبر الله أكبر ، الله أكبر الله أكبر ، الله أكبر الله أكبر ، أشهد أن لا إله إلا الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، حي على الصلاة ، حي على الصلاة ، حي على الفلاح ، حي على الفلاح ، الله أكبر الله أكبر ، لا إله إلا الله } (1) .

واتا : ئه بی مه حذوره (خوی لئ رازی بیّت) ده گپریته وه که پیغه ری خوا (صلی الله علیه
وسلم) خوی ئه م بانگه ی فی رکردووه ، - واتا شیوازی بانگدان به م شیوه یه یه که بانگده ر بلی :
الله أكبر ، الله أكبر ، الله أكبر ، الله أكبر ، أشهد أن لا إله إلا الله ، أشهد أن لا إله إلا الله ،
أشهد أن محمداً رسول الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، حي على الصلاة ، حي على الصلاة ، حي
على الفلاح ، حي على الفلاح ، الله أكبر الله أكبر ، لا إله إلا الله ..

سه بارهت به شیوازی قامهت کردنیش به م شیوه یه یه : کاتیک بانگده ر کاتیک وویستی نویت
خوینه کان ئاگادار بکاته وه به وه ی کاتی هه ستانه بو نویت کردن ، ده لیت : الله أكبر الله أكبر ،
أشهد أن لا إله إلا الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، حي على الصلاة ، حي على الفلاح ، قد قامت
الصلاة ، قد قامت الصلاة ، الله أكبر الله أكبر ، لا إله إلا الله ..

ئه ویش به به لگه ی ئه و فهرمووده یه یه که ئه نه سه کوری مالیک (خوی لئ رازی بیّت)
ده گپریته وه وده لیت : { أمر بلال أن يشفع الأذان ، ويوتر الإقامة إلا الإقامة } (2) .

واتا : فه رمانکرا به بلال که بانگدان به جووت بیّت ، - واتا ووشه کانی جووت جووت بن - وه
قامهت کردن به تاک بن ، جگه له ووتنه وه ی ووشه ی - قد قامت الصلاة - نه بیّت که ده بیّت جوت
بیّت ..

(1) ئه بو داود به فهرمووده ی ژماره (503)، وه بان ماجه به فهرمووده ی ژماره (708) رپوایه تیان کردووه ، وه شیخ ئه لبانیس به فهرمووده یه کی
سه حیحی داناوه ، بروهانه : په رتووکی (صحیح سنن ابن ماجه) فهرمووده ی ژماره (581) .

(2) بوخاری به فهرمووده ی ژماره (605) و موسلیم به فهرمووده ی ژماره (378) رپوایه تیان کردووه ، وه له فزه کهش له فزی بوخاریه .

ئەویش بەو شیۆهییە ووشەکانی بانگدان دووجار دووجار بن، بەلام ووشەکانی قامەت کردن یەكجار یەكجار بن، ووتنەووی دەستەواژەیی - قد قامت الصلاة - نەبیت کە دووجار دەوتریتەو، وەك لە فەرموودەکەیی پیشوتردا پروونمان کردنەو .

ئەووی ئامازەمان پێدا چۆنیەتی بانگدان و قامەت کردن بوو، چونکە بیلالی حەبەشی لە کاتی سەفەر و غەیری سەفەریشدا هەمیشە لەگەڵ پێغەمبەری خوادا (صلی اللہ علیہ وسلم) بەو شیۆهییە بانگی دەدا، تا ئەو پۆژەیی وەفاتی کرد، خو ئەگەر هاتوو لەکاتی هەردوو شەھادەتەکە بە هیواشی بوو خۆی بلتتەو و پاشان بە دەنگی بەرز بیانلێتەو، یان دەستەواژەیی - قد قامت الصلاة - دووبارە بکاتەو، گرفت وکیشە نابیتو قەیدی ناکات، چونکە ئەو راجیاوازییە کە زانایان رینگایان پێداو، وە سوننەت وایە لە بانگی بەیانیدا دوا ووتنی (حي علی الفلاح) دووجار بلتت : - الصلاة خیر من النوم - نویتکردن خیرتر وباشترە لە نوستن، ئەویش بە بەلگەیی ئەووی لە ریبوایەتیکی تری ئەبو مەحذورەدا هاتوو : کە پێغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) پێی فەرموو : { إن کان فی صلاة الصبح قلت : الصلاة خیر من النوم } (1)، واتا : ئەگەر لە نویتتی بەیانیدا بوو، بلتت - الصلاة خیر من النوم - نویتکردن خیرتر وباشترە لە نوستن .

بابەتی پینجەم : ئەو کەسە کە گویتتی بانگ دەبیت چی دەلێت، وچی نزایە ک دەکات لە پاش تەواو بوونی بانگەکە :

سوننەتە ئەو کەسە کە گویتی لە بانگ دەبیت هەمان ئەو دەستەواژانەیی کە بانگدەر دەیانلێت ئەویش دووبارەیان بکاتەو، بە بەلگەیی ئەو فەرموودەیی کە ئەبو سەعییدی خودری (خوا ی لئ رازی بیت) دەگیڕیتەو و دەلێت : { أن النبي (صلی اللہ علیہ وسلم) قال : إذا سمعتم النداء فقولوا مثل ما يقول المؤمن } (2)، واتا : پێغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرمووی : ئەگەر گویتتان لە بانگ بوو، بانگدەر چی دەلێت، ئیووش هەمان شت بلتتەو .

(1) نەسائی ریبوایەتی کردوو (7/2-8)، وە شیخ ئەلبانیش بە فەرموودەیی صەحیحی داناو، پروانە : پەرتووکی صحیح سنن النسائی، فەرموودەیی ژمارە (628) .

(2) بوخاری بە فەرموودەیی ژمارە (621) و موسلیم بە فەرموودەیی ژمارە (1093) ریبوایەتیان کردوو .

جگه له کاتی ووتنی (حي على الصلاة، وحي على الفلاح) نه بیټ که بوتریټ : لا حول ولا قوة إلا بالله، ئه ویش به به لگه ی ئه و فهرمووده یه ی که عومهری کورپی خه تاب (خوای لی رازی بیټ) ریوایه تی کردووه (1).

هه ر کاتیگ بانگده ر له بانگی به یانی ووتی : (الصلاة خير من النوم) ئه و ئه و که سه ی گوئی له بانگه که یه وه ک خوئی ئه و دهسته وازه یه ده لیته وه، وه له کاتی قامه ت کردندا ئه مه سونه ت نیه . پاشان سه لوات له سه ر پیغه مبه ری خوا (صلى الله عليه وسلم) لی ده دات، وه دوا ی ده لیت : **{اللَّهُمَّ رب هذه الدعوه التامة والصلاة القائمة، آت محمد الوسیلة والفضیلة، وابعثه مقاما محمودا الذي وعدت }** (2).

هه روه ها له کوټایی فهرمووده که وه هاتووه، هه ر که سیگ به م شیوه یه وه لای بانگ بداته وه، ئه و شه فاعه تی منی بو واجب ده بیټ له روژی دوا بییدا ...

[له خوای گه وره و میهره بان داواکارین له و که سانه مان بگیږیټ به و شیوه یه ی له سونه تی سه حیدا هاتووه وه لای بانگی بانگده ران بده ینه وه، وه هه میشه ده مان به ذیکر ویا دی خوئی پارا و بیټ، وه وامن لی بکات هه میشه له ریزی پیشه وه ی نوټر خوینان بین، چونکه به راستی ئاماده بوون له ریزی یه که می نوټر ده سته و تیکی گه وره یه ئه گه ر خوای گه وره به نسبی هه ر که سیکی بکات] وه رگیږ.

وصلی الله وسلم علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم

(1) موسلیم به فهرمووده ی ژماره (385) ریوایه تی کردووه .

(2) بوخاری به فهرمووده ی ژماره (614) ریوایه تی کردووه .